

שבת כד: (המשנה) עד כו. (ש 3 מהסוף)

ביאורי מושגים

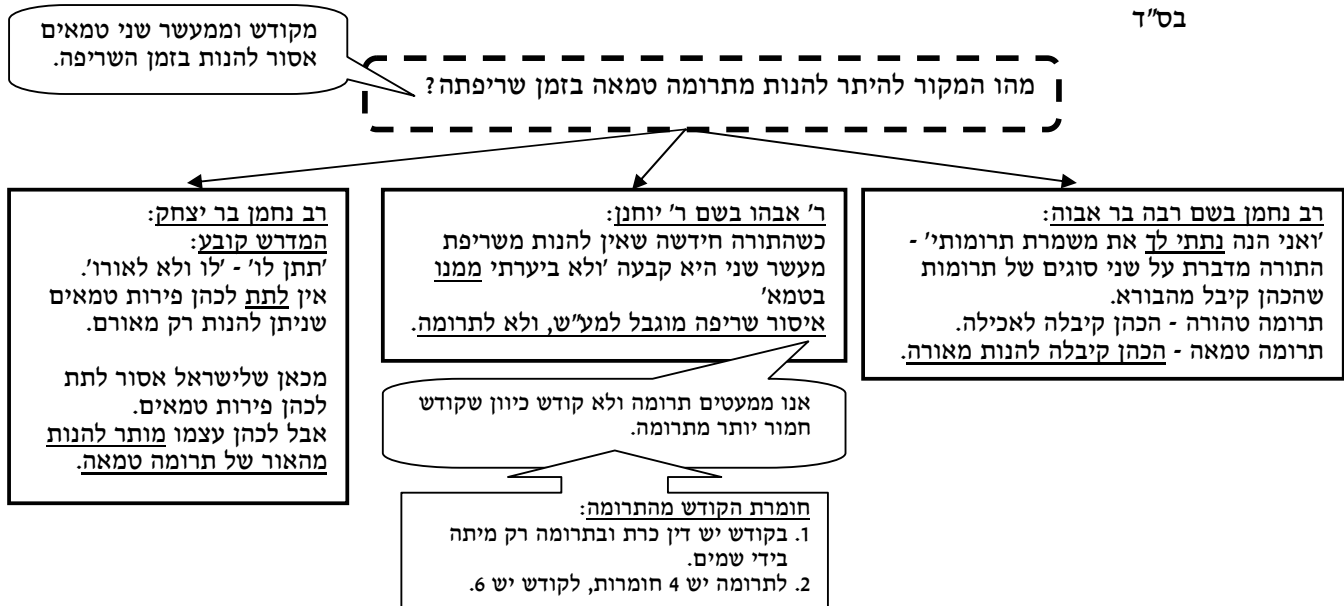
חכמים נחלקו בנוגע לכמה סוגים של פסולים, האם יש צורך דוקא בשריפה או שניתן לכלות גם בדרך אחרת: קדשים - כולם מסכימים שיש חובה לשרוף.
חמץ לפני פסח - ר' יהודה: חובה לשרוף. חכמים: ניתן לכלותו גם בדרכים אחרות.
תרומה טמאה - תוס': חובה לשרוף. רש"י (פסחים מו.): ניתן לכלותה גם בדרכים אחרות.

מי שסבור שיש חובה לכלות בכל דרך סובר שהחובה נובעת מחיוב להשמיד או מחשש לתקלה, מי שסובר שיש עניין דוקא בשריפה יסבור שהשריפה אינה רק דרך להשמיד אלא מצוה עצמאית (מעין המצוה שיש בשריפת אברי קרבן כשר).

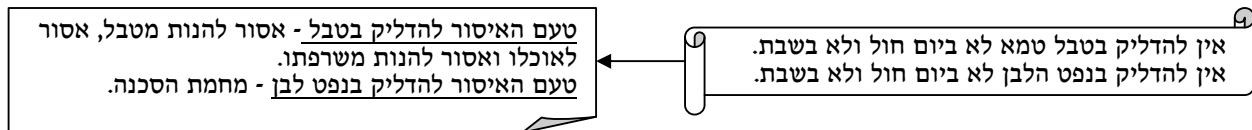

מהו המקור לאיסור לשרוף קדשים פסולים ביו"ט?

ברייתא

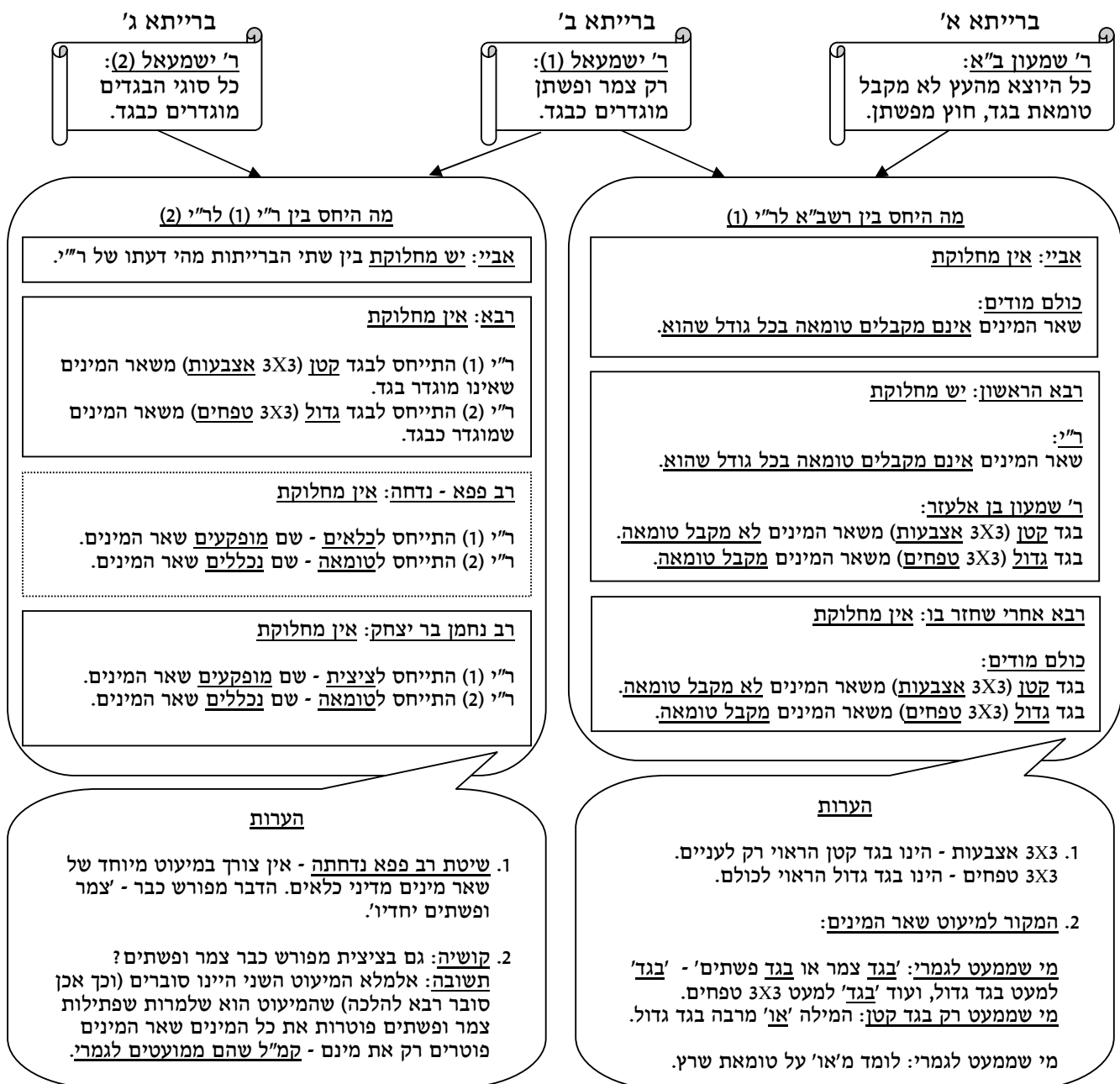
ברייתא

שבת כו. (ש3 מהסוף) עד כז: (המשנה)

ביאורי מושגים
טומאת צרעת - בדיני טומאת צרעת אנו מוצאים כמה וכמה חריגים לכללים הרגילים בדיני קבלת טומאה. מבין החריגים הללו ישנם שניים בולטים במיוחד:
טומאת בתים - על אף שאין שום טומאה במחובר לקרקע, בית שהתנגע נטמא.
טומאת חוטים - עקרונית חוטים מקבלים טומאה רק כאשר אם נארגו לבגד. בצרעת אין צורך בכך והם מקבלים טומאה עוד בהיותם חוטים.
 הסיבה לפער זה הוא שבכל המקומות האחרים הבגד והבית אינם מקור הטומאה אלא מקבלים אותה ע"י היחשפות למקור טומאה חיצוני. בצרעת - הבגד והבית הם בעצמם מקור הטומאה!

הסוגיה שלפנינו עוסקת בהגדרת בגד לעניין שלושה תחומים שונים:
 1. קבלת טומאה, 2. כלאיים, 3. מצות ציצית.

המקור לכך שגיזות לא טויות מיטמאות בנגעים
 המשנה בנגעים קובעת:

ר' מאיר: חוטי השתי מקבלים טומאת צרעת מיד מהמרגע שהם נטוים.
ר' יהודה: חוטי השתי - משיוציאום מהיורה.
חוטי הערב - מיד מהרגע שנטוה.
גיזות פשתן (שלא נטו) - משיוציאום מהיורה.

חוטים של שתי וערב מיטמאים בנגעים ולא בטומאות אחרות (עיין ביאורי מושגים).
אביי: גם ר' שמעון בן אלעזר וגם סומכוס סוברים שאין מסככים בחפץ שמקבל טומאת נגעים אפילו אם הוא לא מקבל טומאות אחרות!

1. ר' יהודה דורש בחוטי שתי שלב מתקדם יותר של עיבוד כיוון שהם דקים יותר מחוטי הערב.
 2. הראשונים נחלקו האם אונים של פשתן הם גיזות לא טויות (רש"י) או פקעת חוטי פשתן (תוס' ורמב"ם).
 אנו נקטנו בהסברנו כשיטת רש"י.

שבת כז: (המשנה) עד כח: (המשנה)

ביאורי מושגים
 מטמא באוהל - מת הנמצא בתוך מבנה מקורה מטמא את כל מי שנמצא במבנה מדין טומאת אוהל. המשנה שלנו דנה במעמד המבנה עצמו. האם גם המבנה נטמא או לא. המשנה קובעת שמבנה שעשוי מעץ לא נטמא אלא אם כן הוא עשוי מפשתן.

המשנה
 כל היוצא מן העץ:
 1. אין מדליקין בו בשבת.
 2. אם עשו ממנו גג - אינו נטמא.
 חוץ מפשתן!

המקור לכך שפשתן מטמא באוהל:
 למשכן היה כיסוי מפשתן ועליו כיסוי נוסף של עורות חיה. התורה קוראת למשכן 'אהל' וכן בטומאת מת היא נוקבת בשם 'אהל'. מכאן נלמד בג"ש שהאוהל הנטמא הוא אוהל הדומה לאוהל של המשכן. לכן פשתן נטמא באוהל ולכן גם עורות בהמה טהורה נטמאים באוהל.

הערות
 1. סוגי הפשתן - אמנם במשכן הפשתן היה שזור משה חוטים אבל יש ריבוי מיוחד (אהל - אהל) לכל צורות הפשתן.
 2. קרשים - למרות שהמשכן היה מורכב גם מקרשים הם אינם נחשבים אוהל. התורה אומרת 'קרשים למשכן' - הקרשים שרתו את המשכן ולא היו המשכן עצמו. המשכן הוא הגג עצמו בלבד ולא הקירות.

ספקו של ר' אלעזר: האם עורות טמאים נטמאים באוהל.

אם הבסיס לטומאת אוהל הוא המשכן - מה הבסיס לספקו של ר"א למה שנטמא עורות טמאים?

רבא מברניש:
 לומדים ק"ו מנגעים. בגד מנוצות עזים טהור בנגעים וטמא במת. מכאן שמת חמור מנגעים. ניתן ללמוד בק"ו את דין עור טמא מנגעים למת.

רבא:
 גם בשרץ וגם בנגעים יש ריבוי מיוחד המרבה עור טמא. ניתן ללמוד בצד השווה את דין עור טמא משרצים ונגעים על טומאת מת.

נדחה: לא ניתן ללמוד צד שווה. יש דין מסוים שבו נגעים ושרץ חמורים יותר ממת - שניהם מטמאים בפחות מכזית.

רב אדא בר אהבה:
 המכסה של המשכן היה עשוי גם מאילים מאודמים (שהם חיה טהורה) וגם מתחש. ר"א הסתפק האם התחש הוא חיה טהורה או טמאה. אם התחש הוא חיה טמאה ניתן ללמוד ממנו על כל העורות הטמאים.

ניסיון דחיה: הברייתא קובעת ש'למלאכת שמים כשרים רק בהמות טהורות'. מכאן שהתחש הוא בהמה טהורה.

דחיה לדחיה: הברייתא לא מתייחסת למשכן אלא לנושא אחר. רצועות התפילין חייבות להיות רק מבהמות טהורות.

הפרשיות, הבתים, השער שקושרים בו את הפרשיות, והגידים שתופרים בהם את הפרשיות חייבים להיות מבהמה טהורה. אבל דינים אלו כבר נלמדו ממקורות אחרים ולא צריך בשבילם לימוד מיוחד.

שבת כח: (המשנה) עד כט: (המשנה)

ביאורי מושגים
 מח' ר' יהודה ור' שמעון בעניין נולד: כזכור נחלקו ר"י ור"ש בעניין חפץ הראוי (אובייקטיבית) לשימוש אך לא עומד (מצד דעתו של האדם) לשימוש. המח' בנולד היא לכאורה פועל יוצא של מח' זו. כולם מודים שנולד סתם אסור. המח' היא במקרה שבו מה שנולד הוא רק הצד הסובייקטיבי ולא הצד האובייקטיבי. מבחינה אובייקטיבית הגרעינים היו קיימים לפני כן אלא שהאדם לא חשב עליהם כשהם היו חלק מהתמר, וכן בשבר כלי וכן בקליפות.

משנה

בגד שגלגלו לפתילה ועדיין לא חרכו באש:
 ר' עקיבא: אינו נחשב כבגד ולכן אינו נטמא. ניתן להדליק בו בשבת.
 ר' אליעזר: נחשב כבגד ולכן נטמא. לא ניתן להדליק בו בשבת.

המטלית הבעייתית:
 הגודל: מטלית קטנה (גדולה 3X3M אצבעות אבל קטנה 3X3M טפחים).
 ההיסטוריה: המטלית יועדה לשימוש אחר.
 מעמדה העכשווי:
 תלאה על עמוד או הניחה מאחורי הדלת - ר"א: טמאה. ר' יהושע ור"ע: טהורה.

במה נחלקו התנאים בעניין טומאה

אפשרות א':
 המטלית לפני הקיפול היא מטלית רגילה.
 המח' היא: האם הקיפול מבטל את הגדרתה כבגד.

אפשרות ב':
 המטלית לפני הקיפול היא מטלית בעייתית.
 המח' היא: האם מטלית בעייתית מקבלת טומאה.

אם נזרקה לפח - מודה ר"א שאינה בגד והיא טהורה.
 אם שמרוה בקופסא - מודה ר"ע שחזרה להיות בגד והיא טמאה.
 המח' היא רק כשתלאה בעמוד או שמה מאחורי הדלת.

במה נחלקו התנאים בעניין הדלקה בשבת

אפשרות א':
הנחות יסוד:
 1. הזמן - ערב שבת שחל להיות ביו"ט.
 2. המטלית - בגודל מינימלי הנדרש כדי להיות בגד.
 3. סוברים כעולא - הדורש להדליק את רוב הפתילה.
 4. אחרי שמדליקים את מיעוט הבגד מה שנשארו הוא פחות מכשיעור ולכן הוא נהיה שבר כלי.
 5. אין מדליקים בשבר כלי ביו"ט.

המח' היא: האם קיפול הבגד מבטל את הגדרת המטלית כבגד (ר"ע) או שלא (ר"א).

אפשרות ב':
 המח' היא: האם מותר להדליק בפתילה שלא חרכו אותה וזאת מחשש שהיא לא תידלק טוב.

בברייתא ר"ע מודה לר"א גם במקרה שתלאה בעמוד. אולם ממשנתנו עולה שהוא אינו מודה גם שם.

השאלה האם ניתן להשתמש בשברי כלים תלויה במח' ר' יהודה ור' שמעון.
 ר"י ור"ש נחלקו בנוגע למעמדם של חפצים ש'נוצרו' ביו"ט: שברי כלים, גרעיני תמרים, וקליפות אגוזים.
 ר"י סבר שהם נולדו ולכן הם אסורים בשימוש ור"ש חלק.

קושיה: איך ר"י התיר להדליק ביו"ט בכלים שלמים הרי אחרי ההדלקה הכלים נהפכים לשברי כלים, ואיך ניתן אז להפך בהם?
תשובה: מדובר כשריבה עליהם עצים מותרים ומיעטם.

שבת כט: (המשנה) עד לא: (המשנה)

ביאורי מושגים
 מלאכה שאינה צריכה לגופה - מלאכה שהאדם מבצעה לשם תכלית מסוימת (שגם בה יש בה תיקון ולא קלקול) אלא שתכלית זו אינה התכלית שאליה התכוונה התורה כשאסרה את המלאכה.
 בהגדרת מלאכה שאינה צריכה לגופה נחלקו הראשונים:
 1. רש"י - מלאכה שבאה לפתרון בעיה צדדית ולא כדי ליצור יצירה חדשה.
 2. תוס' - מלאכה שנעשית לתכלית שונה מהתכלית שלה שימשה המלאכה הנ"ל במשכן.
 3. רמב"ן - מלאכה שנעשית לסילוק נזק ולא לתכלית חיובית (ייתכן שזוהי גם כוונת רש"י).
 ר' יהודה ור' שמעון נחלקו האם מהתורה חייבים על מלאכה כזאת (כולם מודים שמדרבנן ודאי אסור).

משנה

החיבור צריך להיות מקצועי אף שאין צורך שזה יעשה דוקא ע"י בעל המקצוע.

האם מותר להוסיף (בע"ש) תא מילוי לנר:
 ר' יהודה: מותר בין אם תא המילוי מטפף מאליו ובין אם הפתילה שואבת ממנו בעצמה את השמן.
חכמים: אסור, אלא אם כן תא המילוי מחובר היטב לנר.

הרצפה האסורה:
 למרות שהחשש שייך רק במקום לא מרוצף, גזר ר' יצחק בן אלעזר לאסור גם במקום מרוצף.

הספסל האסור:
 עולא: המח' היא רק בספסלים קטנים, בספסלים גדולים שאותם לא ניתן להרים גם ר' יהודה מתיר.
 ר' ירמיה רבה: המח' היא רק בספסלים גדולים בספסלים קטנים שאותם ניתן להרים גם ר"ש אסור.

האם מותר לגרור ספסל שייתכן וגרירתו תעשה חירץ בקרקע:
 ר' יהודה: אסור - דבר שאין מתכוון אסור.
 ר' שמעון: מותר - דבר שאין מתכוון מותר.

דעת ר' ירמיה רבה נדחתה - לגבי כלאים אנו רואים שר"ש מתיר דבר שאינו מתכוון גם כשיש ברירה אחרת!

משנה

המכבה את הנר:
מפני ליסטים, חולה, רוח רעה או גויים: פטור.
חס על הנר, על השמן או על הפתילה: חייב.
ר' יוסי: חס על הנר או השמן - פטור, חס על הפתילה - חייב.

בכל המקרים הללו יש סכנת חיים. לכן גם מותר לכבות לכתחילה.

בברייתא מופיעה דעה אחרת, לפיה אין לכבות בשביל חולה אבל אם כיבה פטור.
 דעה זו היא דעת ר"ש והיא מתייחסת לחולה שאינו מסוכן.
 לכתחילה אין לכבות בשבילו, אבל זוהי מלאכה שאינה צריכה לגופה ולכן אם כיבה פטור.

טעמו של ר' יוסי:
אפשרות א':
 החיוב על מכבה הוא רק כאשר מכבה על מנת להדליק באותו חפץ, אחרת זה נחשב מקלקל.
אפשרות ב':
 ר' יוסי סובר כר"ש הפוטר במלאכה שאינה צריכה לגופה.
 ר' יוסי מחייב בחס על הפתילה כיוון ששם זוהי מלאכה הצריכה לגופה.

מלשון המשנה משמע כאפשרות ב'

המורכבות שבעולם

1. אדם חי עדיף על מת כיוון שהוא יכול לקיים מצוות.
אדם מת עדיף על חי בכך שמתחשבים יותר בזכויותיו.
כלב חי עדיף על אדם מת מבחינת ההתחשבות בצרכיו בשבת (ביחס לדין מוקצה).

2. שחוק שיש לרשעים בעולם הזה הוא רע.
שחוק שיש לצדיקים בעולם הבא הוא טוב.

3. שמחה של מצוה היא דבר טוב.
שמחה סתם - מה זו עושה?'

4. בלימוד תורה יש עניין לשמח את התלמידים מצד אחד וגם לדאוג שישבו ביראה לפני הרב.
ניתן לחלק או בין תחילת השיעור (בשמחה) לסופו (ביראה).
או בין הרב (בשמחה) לבין התלמידים (ביראה).

5. כסיל שאומר שטויות סתם - אין לענות לו.
כסיל שטוען כלפי דברי תורה - יש לענות לו.

גישתו של הלל

סבלנותו של הלל הביאה שלושה גרים להתגייר, יש צורך בסבלנות כלפי אנשים גם כשהם חושבים שטויות.

יראת שמים

יראת שמים היא התשתית לעיסוק בתורה. בלי יראת שמים אין שום משמעות ערכית או רוחנית ללימוד התורה.